

STRAFFEGJENNOMFØRING MED ELEKTRONISK KONTROLL

FAKTAARK JULI 2018

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll bidrar til økt kapasitet i kriminalomsorgen og til økt kvalitet i straffegjennomføringen. Ordningen gir domfelte mulighet til å ivareta sine sosiale og økonomiske forpliktelser og dermed bidra til å redusere kjente risikofaktorer for tilbakefall til ny kriminalitet. Straffen gjennomføres under tett kontroll og faglig oppfølging fra kriminalomsorgen.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll ble høsten 2008 etablert som en prøveordning i seks fylker med en kapasitet tilvarende 130 plasser. Ordningen har etter hvert blitt utvidet til nye fylker og med økt kapasitet, og fra mai 2014 ble ordningen landsdekkende med en kapasitet på 342 plasser. Fra januar 2018 ble den samlede kapasiteten utvidet til 500 plasser.

I 2017 var det for første gang flere som påbegynte en form for straffegjennomføring i samfunnet enn i fengsel, henholdsvis 6559 og 6297 personer. Bruk av elektronisk kontroll er den viktigste årsaken til dette.

I perioden 1. september 2008 til 1. juli 2018 har over 35.000 domfelte søkt om å få sone fengselsstraffen med elektronisk fotlenke. Flere enn 20.000 har allerede gjennomført straffen på denne måten. Av disse har bare 926 blitt overført til fengsel etter brudd på reglene, brudd som i hovedsak gjelder inntak av alkohol og andre rusmidler. Dette er en andel på 4,5 % og er svært lavt.

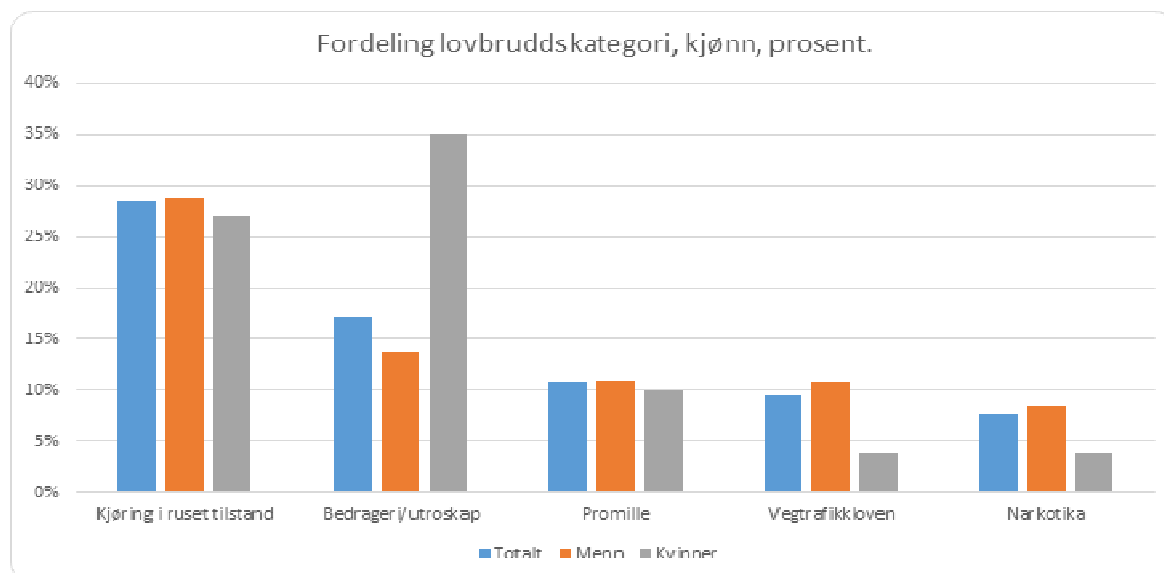
I 2017 var det i gjennomsnitt 328 domfelte som gjennomførte straff med elektronisk kontroll til enhver tid. Omlag 23 % av alle sakene er delgjennomføringer, det vil si domfelte som blir overført fra fengsel og gjennomfører inntil de siste fire månedene av en lengre straff med elektronisk kontroll. Det var totalt 557 kvinner som gjennomførte straff med elektronisk kontroll i 2016, det er en andel på 17 %. 423 var utenlandske statsborgere, som er en andel på 13 %. Gjennomsnittlig alder er om lag 40 år, og litt over 20 % av de domfelte er under 24 år. Ingen domfelte var under 18 år.

Tall for straffegjennomføring med elektronisk kontroll for perioden 2008 – 2017:

Tall for straffegjennomføring med elektronisk kontroll, hele landet 2008-2017											
År	2008'	2009'	2010'	2011'	2012'	2013'	2014'	2015'	2016'	2017'	Totalt
Søknader mottatt	458	1537	1505	1922	2768	3470	4961	5341	5731	5209	32902
Elektronisk kontroll iverksatt	99	784	1001	1064	1487	1888	2729	3197	3294	3265	18808
Overført fengsel pga. brudd	5	27	47	56	81	90	130	147	144	128	855

Målgruppe

Målgruppen for denne straffegjennomføringsformen er domfelte med inntil 4 måneder idømt ubetinget fengselsstraff, eller som har inntil 4 måneder gjenstående soningstid til forventet løslatelse. Elektronisk kontroll skal ikke innvilges der det anses utilrådelig, og hovedregelen er at domfelte dømt for vold- eller seksuallovbrudd ikke skal innvilges slik soning. Om lag 40% av domfelte med elektronisk kontroll i 2017 var dømt for kjøring i ruspåvirket tilstand (rus og promille). Deretter følger lovbruddskategoriene bedrageri/utroskap, veitrafikk og narkotika.

Domfelte gis mulighet for å etablere eller opprettholde sine økonomiske og sosiale forpliktelser, gjennom å gå på jobb eller være i utdanning og ha samvær med familie og barn. Dersom det er medlemmer i husstanden over 18 år må disse samtykke til at domfelte kan gjennomføre straffen i hjemmet med elektronisk kontroll.

For unge under 18 år har kriminalomsorgen en vurderingsplikt for elektronisk kontroll. Overføring til elektronisk kontroll kan for denne gruppen innvilges uavhengig av straffens lengde, hvor lenge det gjenstår til forventet løslatelse og type lovbrudd.

Innhold og kontroll

Kriminalomsorgen har det totale ansvar for administrasjon og drift av ordningen. Virksomheten er administrativt underlagt et friomsorgskontor, i nært samarbeid med fengslene. Bemanningen er tverrfaglig med både fengselsfaglig og sosialfaglig kompetanse.

En viktig del av straffegjennomføring med elektronisk kontroll er at den domfelte kan opprettholde arbeid eller skole eller annen aktivisering under straffegjennomføringen. Det er derfor et krav at domfelte skal være aktivisert i et på forhånd avtalt antall timer per uke, som hovedregel minimum 20 og maksimum 45 timer. Dette kan innebære arbeid, skolegang, studier, behandling, kursvirksomhet og lignende. I tillegg til denne aktiviseringen er domfelte pålagt å møte jevnlig for kriminalomsorgen for å sikre en tett, faglig oppfølging. Møtene kan bestå i deltakelse i faglig virksomhet, individuelle samtaler eller andre hensiktsmessige og kriminalitetsforebyggende tiltak. Domfelte kan innvilges inntil 5 timers permisjon pr. uke, og inntil ett døgn ordinær permisjon pr. måned dersom vilkårene for permisjon er oppfylt.

Den som gjennomfører straff med elektronisk kontroll, fullbyrder ubetinget fengselsstraff, og det er etablert et kontrollregime som skal gjenspeile dette. Kontrollen er så omfattende at uregelmessigheter blir oppdaget og nødvendige restriktive beslutninger treffes døgnet rundt, alle dager i uken. Brudd på gjennomføringen håndteres effektivt, om nødvendig ved

umiddelbar innsettelse i fengsel. Det er et totalforbud mot inntak av rusmidler i enhver form som ikke er lovlig foreskrevet. I tillegg til det elektroniske utstyret blir kontrollen med domfelte bli utført gjennom uanmeldte kontrollbesøk i hjemmet og på sted for sysselsetting, urin- og utåndingsprøver og de obligatoriske oppmøtene for kriminalomsorgen. Selve den tekniske delen av kontrollen innebærer at domfelte har en fotlenke festet rundt ankelen, og en mottaker plassert i domfeltes bolig. Ved hjelp av radiofrekvens-teknologi kan kriminalomsorgen kontrollere at domfelte overholder vilkåret om opphold i eget hjem til avtalt tid.

Evaluering

Vista analyse gjennomførte høsten 2015 en evaluering av elektronisk kontroll, på oppdrag fra Justis- og Beredskapsdepartementet. Rapporten vurderer måloppnåelse og virkning av ordningen, i tillegg til en nytte/kost-analyse. Konklusjonen viser at elektronisk kontroll er et godt tiltak, med verdimeessig nytte både for domfelte, pårørende og samfunnet som helhet, gir et lavere tilbakefall og store samfunnsøkonomiske gevinster sammenlignet med fengsel.

Rapporten "Evaluering av soning med fotlenke" (2016/2) ble publisert i 2016 og er tilgjengelig på www.vista-analyse.no/no/publikasjoner/evaluering-av-soning-med-fotlenke/

Statistisk sentralbyrå viser i en ny forskningsrapport fra august 2016 at andelen personer som begår nye lovbrudd etter endt straff er lavere blant de som gjennomfører straff med elektronisk kontroll er lavere enn for de som soner i fengsel. Rapporten finnes på <http://www.ssb.no/en/forskning/discussion-papers/electronic-monitoring-and-recidivism>

Statistisk sentralbyrå publiserte også en rapport i april 2013, som viser at domfelte som gjennomfører straff med elektronisk kontroll opplever svært liten eller ingen endring i sysselsetting, de avbryter ikke utdanning og kun svært få mottar mer økonomisk sosialhjelp.

Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) leverte fem devalueringssrapporter med et organisasjonsmessig fokus, for å kvalitetssikre driften de første årene. I tillegg har KRUS levert to større hovedevalueringer om brukerperspektivet som ble publisert i første halvår av 2012. Disse ligger tilgjengelig på nettsiden krus.no.

KRUS gjennomførte også en tilbakefallsundersøkelse fra 2009 som viser at kun 7,5 % av de som har gjennomført elektronisk kontroll blir domfelt for ny kriminalitet innen to år. Gjennomsnittet i kriminalomsorgen er på litt over 20 prosent.

Internasjonal praksis

De aller fleste land både i og utenfor Europa bruker i dag elektronisk kontroll som et ledd i strafferettspleien. Dette kan være som en straffegjennomføringsform, som en selvstendig straffereaksjon som kan idømmes av retten, til bruk ved permisjon og frigang, som varetektssurrogat, i åpne fengsler og som omvendt voldsalarm (kontaktforbud med elektronisk kontroll).

Blant annet kan Sverige og Danmark vise til gode erfaringer med elektronisk kontroll som straffegjennomføringsform gjennom mange år og evalueringer som viser svært gode resultater, også når det gjelder å redusere risikoen for tilbakefall til ny kriminalitet. De nordiske landene har en forholdsvis lik tilnærming til denne straffegjennomføringsformen. «Den skandinaviske modellen» med elektronisk kontroll innebærer en tett faglig oppfølging og kontroll av domfelte, og har høstet gode erfaringer og internasjonal anerkjennelse.

For øvrig varierer løsningene i både innhold, målgruppe og valg av teknologi. Felles er likevel en stadig økende bruk av elektronisk kontroll i strafferettskjeden, med begrunnelse i behov for

mer kapasitet, rimelig alternativ til ordinære fengselsplasser, sikkerhetsmessig forsvarlig løsning med god kontroll og samtidig en kvalitetsmessig god straffegjennomføring som kan redusere risikoen for ny kriminalitet.